

ՊԱՐԱԿԱՆ

ՊԱՐԱԿԱՆ

Տարեկան 2 ֆ.

Եղանակ 6 ֆ.

ՊՈՏՆՈՒՄ

Երևանի քաղաքի քաղաքապետարան

Տարեկան 14 ֆ.

Եղանակ 7 ֆ.

ՊԱՐԱԿԱՆ

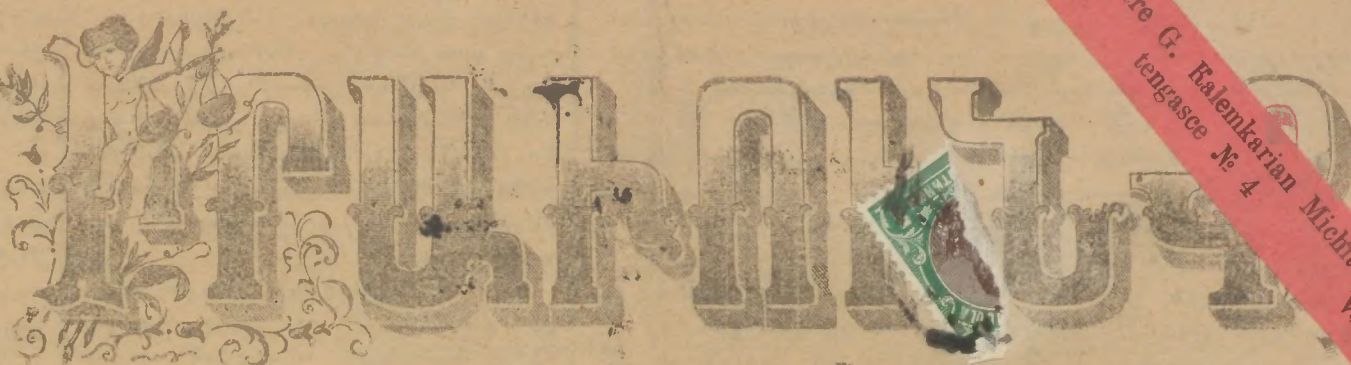
Տարեկան 2.60 ֆ.

Եղանակ 1.50 ֆ.

ՊԱՐԱԿԱՆ

Մասնագիտական տարբերակ

20 ամսական

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԱՐԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ԱՄԵՆ ԶՈՐԵՔԵՆԱԲԹԻ ԵՒ ՀԱՐԱՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

Revaction du Journal

«Hayastan»

VA «NA» (I. aric

«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ»

«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ»

«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ»

«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ»

«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ»

Գրադրություն և տպագրություն

տպագրություն

ԹՈՒՐԻՔ ԳՆԱԴՐՈՒՄ

Մեկ ամսի հաճախությամբ հանդիմանում ենք հաստատել թե՛ Սուլթանի Համիտի յաջորդությունը իր փոքր սրբազան Պրահանեմտի ժառանգել տալու ձգտումը իրականությունը ստանալու վրայ է։ Համիտ իր այս ծրագրին մեջ ալ պիտի յաջողի, ինչպես կերևալ, եթե արտաքին ու ներքին լուրջ արգելքներու չի հանգիստի։

Համիտին այս ծրագրերը գահը միայն իր արիւնքին սերած մէկ սրբազան ձգտումն էր, որովհետեւ իր երէց կամ երկրորդ արգիւնքին միայն ձգելու անկողնի օրինակով ու պատշաճ պիտի տեսնէր, այլ անոր այդ ծրագրերը իր արիւնքն ու անոր սիրտը քաղաքականությունը իր մահէն յետոյ ալ շարունակելու բաղձանքին արգիւնք է։ Որովհետեւ նա Պրահանեմտին մէջ կը տեսնէ իր սե. հոգւոյն խաղան պատկերը, բռնակալ միայնու մը ըլլալու հունտը։

Յայտնի է թէ Համիտին քաղաքականությունը զգուշորէ միայն Հայերս չենք. ուրիշ ցեղեր ալ կան մանաւանդ թուրք ցեղին մէկ կարեւոր մասը կալ, որ ժեռն թիւրք անունին տակ շատ ծանօթ է արտադրական մէջ ալ իր պարբերական հրատարակություններովը գտնէ։

Այս ժեռն թուրքերը որչափ որ իրենք իրենց մէջ անհամաձայն ըլլալով հատուածներու բաժնը ուսած ըլլան, անոնք գէթ համակարծիք են երկրին վարչությունը սահմանադրական կառավարությունը մը օժտելու անհրաժեշտութեան մէջ։ Ոչ մէկ օսմանեան հպատակ ժողովուրդ չը հակառակի սահմանադրական կառավարությունը մը հաստատելու սկզբունքին, թէեւ մանրամասնութեան մէջ պահանջներու տարբերություններ ըլլան, զորս կարելի է հաշտեցնել իրարու գծով տարբերութեամբ համադրմանը։

(Գոնկրէ) մը միջոցաւ, զոր առաջարկեն այսօր թէ մեր յեղափոխական կուսակցությունները և թէ ժեռն թուրքերու մէկ քանի առաջնորդները, Հետեւաբար առաջադրուած սահմանադրությունը մը մանրամասնությունները ճշգրտու գործը այդ գումարելի Գոնկրէին վերապահելով, ամէն թիւրքիացիի առջեւ, առանց խորություն ցեղի և կրօնի, այսօր կը ծառանայ այն մերկ իրականությունը թէ Սուլթանի Համիտ ապահովել կը ջանայ Պրահանեմտինի գահակալությունը յաւերժացումը իր բացարձակ միապետի բռնակալությունը։ Մարդը բաւական ապահովել է իր գործը։ Շէյխուլ-Իսլամի ֆէրման, Սէլամըլէի արարությունները Պրահանեմտինը հօրը փոխտնորդելու համար, ապացոյց մըն է թէ իշխաններէն մաս մը գտնէ ձեռք առած է և կը կողքէ այդ միջոցով ժողովուրդը վարժեցնել Պրահանեմտինի իբր թագաւոր ներկայանալուն, որուն վերջին արարուածը պիտի ըլլայ օրին մէկը, Պրահանեմտինի արքայական կառքին կամ պալատի պատշգամբին վրայ երեւցած պահուն։ զորքին եւ ամբոխին «փառնաշնորհ» չօք եաշա՛ պառալ տալը։

Ժողովուրդը ֆէրմանով իր առջեւ բերելու և տրամադրությունները փորձելու վարպետակ ձեւ մըն է միանգամայն Սուլթանին այս քայլը. եթէ ոչ ինչո՞ւ համար մեծ որդիները չը փոխանորդեն իրենց հօր հիւանդությունեան աստի և փոքրը փոխանորդէ։

Մեր առջեւ ծառացող այս իրականությունը հանդէպ պէտք է բուռն բողոք բառնան համիտական վարչությունէն բոլոր գծով տարբեր, մանաւանդ բուն թուրքերը, ժեռնները, ազատականաւ մանադրականները։ Պրահանեմտինի գէտ, իր հօրը փոխանորդելու պահուն, մեծ ցոյց մը ընելու գլխաւոր պարտքը կը ծանրանայ թուրք ազատականներուն վրայ, եթէ ասոնք խօսքէ գործի

անցնելու ընդունակութիւն եւ համախմբուած ուժ ունին, իսկ եթէ դեռ այդ կը պակսի իրենց, կըստաւոր որ իշխան Սալահեմտինը, Ահմէտ Բիլան և Սուլթանեան Սահմանադրական Միությունը (*) իրենց ձայնը բարձրացնեն ազդուօրէն ժողովուրդի դժգոհութեան ու բողոքի այսօրինակ արտայայտումը Անգլիոյ ընդդիմութեան եւս մեծ ուժ կուտայ, եւ հաւանականաբար Սուլթանի ծրագրերը կը վիժի առանց մեծ արիւնհեղություն։

ՀՈՒՏԵՄԲԵՐԻ 29 Ի ԴԵՊԻՐ Է Զ Մ Ի Ա Մ Ն Ո Ւ Մ

(Շար. նախորդ քիւն և վերջ)

Այդ միջոցին վեհապետն արդէն սինօզից անունին կողմէ պահանջել էր 5 եկրիկոպոսի եւ 9 վարդապետի ծառայություննց ցուցակ, որպիսի ցուցակը անհրաժեշտ է երկու գէպի համար—մէկ՝ երբ վեհ. Հայրապետն քաղաքի անապատում է բարձրագոյն հաստատությունը առաջնորդ եւ երկրորդ սինօզի անգամ եւ դիւանապետ վարդապետը, միացած Միթար եւ Միսրոպ վարդապետներին հետ, ամէն ջանք գործ է դնում վեհապետին համոզել, որ յիշեալ վարդապետներին շառաք սինօզի անգամ առաջարկել եւ միւս կողմից էլ սինօզից ինքուրմ, որ ուղղված ծառայություննց ցուցակները չուտով աւարկվեն վեհապետին, եւ այս բոլորը կատարվում է գաղտնագործի Դիւանի խորհրդի հաստատությունը ձգձգվում էր, եւ երբ ժողովում դիւանապետ վարդապետին հարց էր առաջարկվում, թէ ինչո՞ւ բոլորը հաստատվեցան, իսկ դիւանի խորհուրդը՝ ոչ, նա խուսափողական եւ անորոշ պատասխաններ էր տալիս։

Բայց Միթար-Թանգեան վարդապետը, բացի դիւանապետ լինելուց, է նաեւ Տաթևի վեհապետ յաջորդը, էլ միանում նստելով եւ վեհապետում ուսել-խմելով շարունակում է դեռ Տաթևից իր ռոնկիները ստանալ։ Այնտեղ նա հաշիւներ ունի, հաշիւներ, որոնց ստուգությունը միայն կարող է տալ նրա իսկական տիպը։ Սինօզի քննություն է նշանակել, նա բողոք

(*) Այս Միությունը ծրագրին համապատասխանը կուտանք մեր ներկայ թիւով։

քում է սինօզի կարգադրություն գէտ, Տեմուր է, որ բանը վատ է, քննությունն անպայման պիտի կատարվի, նա շտապում է Տաթև, հետք վերցնելով իր օժակից ծագումը վանքի, իրենց վարդապետ կապալանին, որ երբեմն էջմիածնի ընթերցարանի ծառայ էր, եւ այժմ նշանակվում է Տաթևի փոխանորդ Միթար Թանգեան վարդապետից յետոյ, վերջինս ցանկություն ունի, վերջինս ցանկություն ունի, որ երբեք ուղիղ կերպով իր խօսակցի երեսին նայելու սովորություն չունի եւ միշտ դեմքին նայելով է ման գալիս, հոկտեմբերի 20ին, կարծեմ, ուղեւորվեց դէպի Տաթև, այնտեղի գործերը կարգի բերելու համար։ Բայց նախ քան Տաթև գնալը գրում պատրաստում է նոր սինօզականներ առաջարկելու թուղթը, ստորագրել տալիս վեհապետին մի ինչ որ գրագրի հետ միասին եւ վերջինս պատրաստ է, «հէնց որ սինօզից ծառայություննց ցուցակները ստացվեն, ծրագրի եւ պատին յանձնիր»։ Առաջարկվում են Մեարթ, Միթար եւ Նիկիէ Մուրադեան վարդապետները, իսկ կանդիդատներ՝ Մուրադեան, Ահարոնեան եւ Տէր-Միքայէլեան Իսահակ վարդապետները։ Հոկտեմբերի 24 ին սինօզից ստացվում են պահանջված ծառայություննց ցուցակները, գրագրին տնիջապէս՝ ըստ բանաւոր հրամանի ամենակարող ներսէս վարդապետի Միթար Թանգեանի բացակայություն վերջնայ, առաջարկություն թղթի հետ միասին ծրարում է եւ ծառայություննց ցուցակները, կնքում եւ ուղարկում պատի յայտարարական թուղթն ակտը կատարվում է, ինչպէս յիշեցի, հոկտեմբերի 24 ին։ Իսկ դիւանի խորհուրդը հաստատվում է անունին կողմէ մի օր առաջ։ Ուրեմն դիւանի պատասխանատու խորհուրդը հաստատվելուց յետոյ է կատարվում իսկական առաջարկությունը։ Եւ գրագրը, տեսնելով, որ արդէն աւելի վեհապետի կամարիլայի փափագն իրագործել եւ նոր սինօզականներ առաջարկող թուղթն արդէն պատրաստ է, տրամադրում է ուժ որ հարկաւոր է, հրաւիրել նոր հաստատված խորհրդի անդամներին, գալ դիւան եւ գործերին վերահասու լինել։ 25-ը որ օրանք պատասխանատու են այսօրեւ տեւ վեհապետից ելած թղթերի համար։ Տեղի է ունենում առաջին նիստը՝ մասնակցութեամբ Մեարթ եւ կարապետ վարդապետներին, իսկ երրորդ անգամը՝ Յուսիկ վարդապետ, պաշտօնական գործով արդէն մեկնել էր Թիֆլիս։

Մի քանի կարեւոր թղթեր նայելուց յետոյ, Մեարթ վարդապետը գը-

նում է ճիշդ, առարկելով, որ ուսուցչական ժողով ունի այնտեղ, իսկ կարապետ վարդապետը մնալով այնտեղ կամեցել է տեսնել, թէ պատասխանատու դիմանկ խորհուրդը հաստատվելուց յետոյ ի՞նչպիսի թղթեր են մտել: Այստեղ քննականօրէն բացվում է ամբողջ գագաթնքը՝ գաղտագողի եղած նոր առաջարկութիւնը: Կարապետ վարդապետի հարցին, թէ ո՞ր է նոր սինոդականներ առաջարկելու թուղթը, գրագիրը պատասխանում է, որ սրբէն ուղարկված է պատեալ աշխատել է գտնվում (հետեւեալ պատեր պիտի գնար հինգարթի): Պարզ է, որ թուղթը փախցրած էր: Այս իրողութիւնը իմանալուց յետոյ, Կարապետ վ. ր անմիջապէս մտնում է վեհափառի մօտ եւ եղելութեան մասին հարցադրում ու յայտնում իր զարմանքը որ պատասխանատու դիմանկ հաստատուելուց յետոյ էլ դարձեալ դուրս են գալիս թղթեր դիմանկ, որոնց մասին խորհուրդը տեղեկութիւն չունի: Այս խօսքերի վրա վեհափառը յայտնում է, որ ինքը լաւ չէ յիշում, թէ երբ է այդ թուղթը ստորագրել: Եւ երբ Կ. վ. ր ասում է, որ թուղթը դեռ պատահաւոր է, վեհափառը անմիջապէս հրամայում է ծրարը պատեղ յետ քերել: Գրքում է պատի գլխաւորին Կ. վ. ր ստորագրութեամբ մի թուղթ ծրարը յետ տալու մասին, գլխաւորը չէ ապրիս, առարկելով, որ քանի որ ծրարը Կաթողիկոսից է, թո՛ղ Կաթողիկոսի ստորագրութեամբ եւ կնիքով թուղթ դալ եւ ես այն ժամանակ յետ կը դարձնեմ: Այդպէս էլ անում են հետեւեալ օրը, երբ կատարված իրողութեան մասին բոլոր միաբանները գիտէին: Բոլոր կատարվածներին մասին լսելով եւ Սուքիաս արքեպիսկոպոսը, ինքը եւս գիտեմ է Կաթողիկոսի մօտ եւ խնդրում ծրարը պատեղ յետ քերել: Եւ, քանի որ այդ առաջարկութիւնը եղել է միանգամայն գաղտնի, առանց միաբանական ժողովի գիտութեան եւ ընտրութեան: Վեհափառը համաձայնում է: Թուղթ է պատրաստվում, վեհը ստորագրում է: մնում է կնիքը եւս խփել, որը փակի տակ է լինում, իսկ քանակին գտնվելու է լինում պրագրի մօտ: Երբ սրանից քանակին խնդրում է Սուքիաս արքեպիսկոպոսը, գրագիրը մերժում է, ասելով, որ ինքը գիտանալուց է ստացել եւ միայն նրան կարող է տալ եւ ուրիշ ո՛չ քեր:

Յայտնում են այս մասին վեհափառին, որ կանչելով գրագիրն առնում է նրանից քանակին եւս յանձնում իրեն խորհուրդին: Սա էլ յանձնում է Սու-

քիաս արքեպիսկոպոսին: Կնիքը հանելով եւ թուղթը կնքելուց յետոյ, Սուքիաս արքեպիսկոպոսը անմիջապէս քանակին նոյն ճանապարհով յետ է դարձնում վեհափառին:

Ահա ամբողջ եղելութիւնը, ինչպէս որ նա՝ կատարվել է, եւ ահա այս եղեղ լուծիւնն է պատճառ, որ 56 տարի շարունակ Ս. Աթոռին ծառայած մի ծերունի արքեպիսկոպոս ենթարկվեց խուժարի քառմանը արարքին:

Շահագործվածները տեսնելով, որ իրանց նպատակին չեն հասնում, սկըսում են այս ու այն կողմ լուրեր տարածել, թէ միաբանները ուսման Սուքիաս արքեպիսկոպոսի առաջնորդութեամբ յարձակում են գործել վեհափառի վրայ, ճնշում են գործ դրել վեհի վրայ, ուղեւ են վեհափառում մարդ ծնծել, եւ այլ հրէշաւոր ու անպատկառ ստեր Տիդորական «գործիչներն» անմիջապէս իմաց են տալիս Երեւան եւ այնտեղից շտապում են ներկայացուցիչներ գալ Էջմիածին: Բայց տեսնելով որ նոր առաջարկութեան սինոդականներին մէջ կայ նաեւ Հնչ. Գոսակցաւթեան պատկանող Եղիշ վ. Մուրադեանը, որի անունը իսկ ասելի է Դաշնակցութեան համար, յետ են դառնում Երեւան, նոր նոր հրահանգներ ստանալու համար: Եւ ահա հոկտեմբերի 29-ին, ճաշից յետոյ ժամը 5-ին Երեւանի եւ Վաղարշապատի գործիչները միմեկից են գումարում Վաղարշապատի եկեղեցու բակում, թուղթ թուղթ ճառեր ասում, ու ապա չըջալայ գիւղերից Վաղարշապատ դնում: Բակից եկած գիւղացի երիտասարդներ, մշակիւրի, փողոցային տղաներ գլուխն անցած, մի քանի հարիւր հոգով թափվեցին Էջմիածին բակը: Ամբողջ խուժելով վեհափառի բակը շարունակ լուսանքներ էր թափում Սուքիաս արքեպիսկոպոսի եւ կար. վ. ր հասցէին եւ պատիժ էր պահանջում նրանց համար: Երբ խուժած ամբողջ մի քանի հոգի ներկայացուցիչ են ընտրվում եւ ներկայանում Կաթողիկոսին, պահանջելով, որ սա իր իրաւունքները պաշտպանէ եւ ոչ ոքին չը յանձնէ: Կաթողիկոսը, որպէս թէ խոստացել է Սուքիաս արքեպիսկոպոսին պատեղ, իսկ կար. վ. ր-ին էլ Ալէքսանդրոպոլ ուղարկել, քանի որ նրան արդէն այնտեղ ընտրել են:

Վեհափառից ամբողջ եկաւ, խմբվեց Սուքիաս արքեպ. ր սենեակի առաջ, շուրջընդհանր, հայհոյեցին, դուռը թակեցին իմացան որ տանը չէ, լծի ափն է գնացել, գրոհ տուին զէպի այն կողմ: Հիւրատան առաջ հանդիպեցին Սուքիաս արքեպ. ր-ին, որ ճամբարանի ուսու-

ցիչ Ս. Կանայեանի հետ զբոսանքից սենեակ էր վերադառնում: Այստեղ ամբողջ վրա թափվեց հայհոյեց ու արգիւյն արքեպիսկոպոսին: Մի անձանթ երեսասարդ ասաց նրան «անարգ խուլիքան, անաւօթ», Ապա սկսեցին ամեն կողմից թքել երեսին, վեղարին եւ վերադարձի վրա ամբողջապէս ապականեցին:

Ահա՛ այս վարկեանին հասան վանքի ծառաները եւ մի կերպ ամբոխի միջից ազատեցին անարգված արքեպիսկոպոսին, որ ուղղափառ վեհափառն էր: Նոյն գրութեամբ ներկայանում է Կաթողիկոսին, որին եւ ասում է հետեւեալ խօսքերը.

«Վեհափառ Տէր մինչեւ այժմ Ձեզ գիտէի իմ գլխին իշխանաւոր, այսօր դեպագրեղէք հաւաքվել, իմ գլխին դատաստան են անում եւ ահա այսպիսի խայտառակութիւն հանում. զեկուցանում եմ Ձեզ եւ կը սպասեմ Ձեր տնօրինութեան»: Եւ ապա ամբողջ անցաւ նորից վանքի բակը եւ գրոհ տուեց զէպի կար. վ. ր քնակարանը նոյն հայրոցական խօսքերով: Մի քանի հոգի, բարձրանալով նրա սենեակը եւ տանը չը գտնելով, շարժում են սանդուղքի վրա կախած լամպը եւ հեռաւում:

Այս քառմանի դէպքից յետոյ Սուքիաս արքեպիսկոպոսը տալիս է մի թուղթ էլ սինոդին, որոնց պատճէնը ուղարկում եւ սրա հետ խմբագրութեանը տակաւ համար:

Թող հայ հասարակութիւնը ինքը եզրակացնէ, թէ ներկայումս ի՞նչ դրութեան մէջ է գտնվում ամենայն հայոց Մայր Աթոռը եւ Հայրապետութիւնը: Հայրապետութեան ընկած վարկը հարկաւոր է օր առաջ բարձրացնել, թէ չէ...

(ՄՇԱԿ) Էլպիս

ՕԳՆԵՆԻ ԿՈՎԿԱՍԱՆՈՒՆ

Ահա մօտաւորապէս երկու տարի է ի վեր կովկասայե՛ր քաղաքները վայել կորովով՝ զենքի ձեռնին կը ժաքաւի այն խաւար ու վայրերի բնազդներով զեղուն ուժերուն գէժ, որոնք կապառնային պահ մը կովկասի մէջէն հայուն անունը վերցնել. եւ որոնք ստեղծիչները եղան Ձարի մոլորեանք մանկաւորները, Գալիցիան ու տիւրանիզակ Բէլէն: Այն ինքնապաշտպանութեան կենսազրաւ մաքառումի պայքարը՝ զոր կը մղեն այնքան հպարտօրէն կովկասի մեր հղբայրները, որքան պատուարեւ ըլլայ

իրենց ու ամբողջ հայութեան, եւ որքան որ փրկեց զիրենք այն անաւոր վտանգէն, այսօր, սակայն, ինչպէս մամուլը ցոյց կուտայ, ցաւալի իրակաւնութիւն մըն է թէ՛ այդ կոլեւները, ցաւագինօրէն զօրաղջ վիճակ մը ըստեղծեն իրենց: Կովկասի երբեմնի ծաղկած ու չէն հայ գիւղերը՝ չնորհիւ թաթարական կոյր ու մոլեռանդ վոհմակներուն գործած նախճիրներուն՝ քարուքանդ ըլլալով վրայ է իսկ տնայէ ու հիւրընկալ գիւղացին անօթի ու աւուր հացի կարօտ:

Օգնենք կովկասահայուն, պէտք է ոգնել կովկասահայոց, որովհետեւ ան օգնեց մեզի մեր տառապանքի նեղ օրերուն մէջ. ու մեր ազատագրութեան Ս. գործին համար, չը խնայեց իւր նիւթական ու բարոյականը. եւ դեռ աւելին, իւր կեանքը:

Ինչպէս «Իրաւունք» իր «Հաց կովկասահայոց» վերնագրով նախաջողածին մէջ ցոյց տուած էր, Տաճկաստանի մէջ եղող մեր տարաբաղնները անկարող են այս նպատակ գործին մէջ մասնաւորապէս գործին մէջ ծառայել: Չնորհիւ զիրենք չըջապատող արգիւնի հանգամանքներուն:

Ինչպէս կը տեսնուի, օգնութեան պարտականութիւնը որոշ չափով մը կը ծանրանայ արտասահմանի հայերու վրայ: Ամերիկայի, Պուրկարիոյ եւ վերջապէս բոլոր հայ գաղութները՝ գոնէ այս պահուս՝ թող ոտքի տակ առնեն սա կուսակցական տնաքանդ կոլեւները եւ սին պայքարները: Իսկ Բարեբի ու Եգիպտոսի մէջ մետաքսահեռ անկիւններու վրայ խոկացող փայտներն ու ամիրաներու մնացորդ աղաները -- բացառութիւնները մէկ կողմէ մնայ -- թող պահել մը մոռնան իրենց հեշտանքները:

Սեւեռնեք աչքերնիս պահ մը կովկասի մէջ կատարուող անաւոր գործին վրայ: ցոյց տանք որ, կովկասահայու ցաւը մեր ալ ցաւն է ու կովկասահայու արիւնը մեր ալ արիւնն է:

Առանց տնտաւու, փութանք նպաստամտաց յանձնախումբեր կազմելով նպաստ հասցնել մեր եղբայրներուն, ու այդպէսով, ցոյց տանք մեր եղբայրական սիրոյ եւ համակրանքի պերճախօս վկայութիւնը:

Կ. ԲՅԵՈՒՆԻ Ռուսոնով. 5 Նոյ.

ՄԷՆԶԻՃԵԱՆ ԱՂԱՍԵԱՆ Եւ Ընկ. Ի Ֆիլիպէ

Պէտք ունին դրագիր մը հմուտ պուրկարներէն լեզուի ինչպէս նաեւ ֆրանսերէնի կամ գերմաներէնի:

Ա. ՇԻՅԱՆԵԱՆ

ԱԽԱԶԱԿԱՊԵՏԸ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ՄԵՐԱՆ ՀԱՆՐԱՍ ԵՒ ՆԱԾԵՂԱՐ

(Շար. նախորդ թիւէն)

— Ան է, մայր իմ, բացառանքն եւս. ոչ գար ու սենեակէն դուրս նետուեցաւ:

Արդարեւ, եկողը փախքին էր. — այսինքն Աւագակապետը:

— Ինչպէ՞ս ես, աղջիկս, հարցուց Աւագակապետը Նառեղարի աչքերուն մէջ նայելով:

— Երախտապարտ եմ, բարի ծերունի, պատասխանեց Նառեղար կիցկուրը թուրքերէնով մը:

— Իսկ դո՛ւք, յարեց Աւագակապետը Սէֆիլ հանճարն ուղղելով իր հարցումը:

— Երջանիկ եմ, ու մինչեւ գերեզմանս պիտի աղօթեմ ձեզի համար, մրմնջեց Սէֆիլ հանճար:

Աւագակապետը քաղցր ու հրեշտակային ժպիտ մը թրթռացուց իր դառնացած ու երկաթի գոյն առած չըրթունքին վրայ ու դողդաղով ըսաւ.

— Թողունք այդ խօսքերը: Դուք հանգիստ էք. ու եւ կասկած մը չըկայ ձեր շուրջը... յայտնեցէ՛ք ինձի, ինչն'ով կապրե՛ք:

— Հանգիստ... ոհ, բարի փառքի, ինչպէ՞ս կրնամ հանգիստ մնալ, երբ զրկուած եմ վիթ տարու մանչ գաւկէ մը:

— Ո՛ւր է ձեր գաւակը:

— Բազէլի քաղաքը կը մնայ:

— Որո՞ւ քով:

— Աղքատ քոյր մը ունիմ, անոր քով թողուցի:

— Խիստ լաւ. կը փախաքի՞ք ձեր քաղաքը տանիւմ ձեզ:

— Ի՞նչպէս չէ:

— Կասկածելի չէ՞ք ըլլար:

— Ան ատեն դիւղ մը կը քաշուինք:

— Մանօթիներ դեմք՝ այդ գեղին մէջ:

— Այո՛, մէկ քոյրս ալ գիւղը հարս գացած է:

— Ուրեմն պատրաստ եղէք... վաղ գիշերը նաւակով Դառուան կանցնինք ու կերթաք ձեր քաղաքը:

— Ո՛հ, այո՛, արդէն ես ալ այդ ճամբով եկայ: Մեր նաւակարը բարի ծերուկ մըն էր որ քերտեքէնէ գատ ուրիշ լեզու չէր խօսեր:

— Կեցէ՛ք, ձեր ֆէրաճէները պահած էք:

— Պահած ենք:

— Մէկտեղ առէք ու Աւանց ճամբուն վրայ սպասեցէ՛ք ինձի:

— Ժամը քանի՞ն:

— Դիչերուան եկուքը պէտք է ան, նա՛մ ըլլայ:

Այս խօսակցութեան միջոցին Նառեղար լուռ էր ու արտակարգ նայուածք մը ունէր: Օ՛հ, յայտնի կերեւար. որ հոգին կը ճնշուէր, յայտնի կերեւար որ ներքին թեւադրութիւն մը կը ցնցեր զինքը, յայտնի կերեւար որ ձայն մը կը թրթռար իր մէջ ու կը խղզեր իր կոկորդը՝ մէկ խօսքով յայտնի կերեւար որ չէր կրնար իր էութեան վերջովունքը զսպել: Ուստի գերագոյն ճիգ մը ըրաւ, դողդաղ ու խնայացուցիչ չնշտով մը բացազանչեց.

— Ո՛հ, երբէ՛ք, երբէ՛ք... դուք

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹ

ԹՈՒՐԻՒՆ

Բանկալիստի աթոռան պատկանող պեղանակի իր հիւքիւմէն երկու-
լէրճէ երմէնիլէր հապս իւթիւ
տիր վէ էլան թէվգրֆաթ տէվամ
իտէյօր, Եէնիտէն բըշվաթճըլա-
յա եօլ աշըլտը:

— Մանաստրտա Միթօ Բէթրօ-
վըն տիւկիւն ճէմիլէթի բուժ-
մահէլլէսինտէն կէշէր իքէն,
բուժար պըշպըլարիլէ հիւճուժ
իտուպ, պիր կէպէ գատընը էօլ-
տիւրիւրիլէր վէ տիկէր Եէտի գա-
տընլարը եարէլէյուպ եիւլէրի
կէօլէրի գան իշինտէ գօվալար-
լար, Հիւքիւմէն միւտալիլէ իթ-
մէգտի:

— Օլսրիտ գաղասընտաքի
Պուկարլարըն հալի էրմէնիս-
տանտաքի միլլէթտաշլարըմըլըն
անվալիլէն թաթպըգ օլընիյօր
թիւրգլէր բասթ կէթիւրիլէրի
պուկար եօլճըլարը գուրշուճա
թուլթուպ սօյմագտա, ըմըշլար,
Բէօյլլէր քէօյլէրիլէնտէն չըգ-
մայա ճէսարէթ իտէմէլլէր,
թիւրք վէ արնալիւտ հարտուտ
չէթալարը քէօյլէրտէն սիւրիւ
իլէ հալվանաթ սիւրմէքտէ ի-
միլլէր:

— Կիւրիւկլէրին 100 տէ 3
գամը մէսէլլէսի էան ֆաուրէթ-
զիւր օլմատը, էլիլէր գաթի պիր
գարար վէրմէմիլլէր տիր, ինկիլ-
թէրա էլիլիսի Եէնէ գարշը կէլի-
ճէք տէյիլիյօր:

— Իթալիանըն «Թրիպիւն»
կապէթասընըն Պէրլինտէն ալտը-
ղը մալիւմաթա պինաէն, Սթան-
պօլտա էլիլէր Մաքէթոնիայա
խրիսթիան վալի թալիլի իթմէք
խուսուսընտա միւլէքէրէ էյլէ-
մէքտէ իմիլլէր, մէլքիւր կապէ
թանըն մուկպիւրի տէյօրքի եա-
գընտա էլիլլէր, Մաքէթոնիայա
խրիսթիան վալի թալիլի վէ
տիկէր Եէնի պիր թագըմ իսլա-
հաթ իշին պիր բըրօկրամիլէ
մէյտանա չըգաճաղար:

ՏԱԽԻԼԻԷ

Շէհրիմիզ գուրպինտէ պուլը-
նան էվթոնիսկրատ սէրայընա
կիտէն Եօլտա չալըլմագտա օլան
մահպուսար Բրէնս հալրէթլէ-
րինին կէշտիլէրի էսնատէ ան-
տան աթիլ իսթիւրհամ էլլէմիշ օլ-
մալլէ, Բրէնս տալիս անլէրին
հալլէրինէ մէրհամէթէն պիր
թագըմընա պիւթիւն աթիլ վէ
պիր թագըմընընտէ ճէգալարը-
նը էնտիւրմիշ իսի, Սօֆիատաքի
«Տէն» կապէթասը Բրէնսին պու-
հարաքէթինի գրիթիպտ իտուպ,
տէյօրքի Բրէնս միւսթաքիլ պիր,
հիւքիւմտար օլմատըղը հալտէ,
գանուըն էսասի ահքեալընճա,
ատլիլէ նէգարէթինտէն քէնտի
լէրինէ արզ օլընտըգտան սօնրա

աթիլ իտէպիլէճէք իտի:
— Վիւքէլա մէճիլիսի էվլէքի
կիւնքի իճթիւմաընտա իսլամ
մէքթէպլէրէ իանէ վէրիլմէսինի
թաճթը գարարա ալտը: Բուս-
չուք, Ֆիլիպէ, Շուժա իսլամ
մէքթէպլէրինէ իքիլէր պին ֆր-
Վառնա, Սիլիստրէ վէ Վիտին
մէքթէպլէրինէ պին պէշ Եիւզէր
ֆր, Բրօվաւտը, Տօպրիշ, Թուլթրա,
քան, Բազկրտա վէ Էսկի ճուճա
մէքթէպլէրինէ պինէր ֆրանք
իանէ թալիսի օլմանուշ տըր:

— Ահիւթու ֆաճէսընա սէպէպ
ատտ օլմանուպտէ, պու կիւնէ գա-
տար մահպուս պուլընան բուժ-
մէթրօքօլիտինին գուրթուլմաը
իշին Սթամպօլ բուժ բաթրիքի
Մ, Զինուլիլէվ վալիթասը իլէ Զա-
րա միւրաճաթ իթմիշ տիր:

— Պուկար հիւքիւմէնի պիր
նօթա իլէ Բուժլարըն թիւրք
ասքէրի ֆօրմասը իլէ Գարա-Պա-
յիրտէ իթաիլէրի գըրկընտան
աօլալը անվէթլէրի բըրօթէսթօ
իթաիլիլիսի քայմըգ Եալիյօր:

ԻՐԱՍԻԱ

Գաղանտան ալընան պիր թէլ-
կըրաֆա պինաէն քէօյլիլէր
անլըգ միւնասիպէթի իլէ գըլլա-
րընը սաթալարը ըմըշ 12 եա-
շընտան 17 եաշընա գատար գըլ-
լար 100 տէն 150 բուպիլէ գա-
տար սաթիյօրլար ըմըշ:

— Վարշապտա հիւքիւմէն լիւհ
էհալիլէր քէք չօք զուլուժ իթմէ-
սի սէպէպլէ տմուճէն թէրքի
իշլալ (գործագուլ) իտիլէճէկ ի-
միլլէ:

— Ճարոնիա թէքրար մուհա-
րէպէյէ հալըրլանըյօր տէյու
Բուս կապէթալարընտա պիր գօր-
գու արզ օլընըյօր, միւսալէհա
անտնամէսինին պաղը միւրհէմ
նօթալարը, չըմէնտըքէրի ու-
ղալթմագ մէսէլլէսի վէ Սալալին
ատաւընին սինթի թալիլի վէ
սալիւր իշլէր սէպէպի իլէ Եէնի-
տէն պիր մուհարէպէ չիւրհէ ի-
տէյօրլար:

— Տուժալա մէպուս ինթիլա-
պը իշին բարթիլէր թէշքիլ օ-
լընտաղ, հէր պիր բարթիլ քէն-
տի բըրօկրամընը վէ նամգէլլէ-
րինի բըրօկրամըն իտէյօր, Մ.
Սթօլիլին պիւթիւն վալիլէրի
Բէթրօպուրկա չաղըրուպ, անլէ-
րին էֆքեար ու զաննընը անլա-
յօր, վալիլէրին էքսէրիսի հիւ-
քիւմէնէ մուսալիլի օլանլար
Տուժալա էքսէրիլէթ գաղանա-
ճալընը զանն ու տէրք իտէյօր-
լար, Պու տէֆա սօսիալիսթլէր
պօյքօտ իթմէյուպ, ինթիլապ-
լարա խահիլլէ իշթիւրաք իտէ-
ճէքլէր:

Պիզիմ Դաշնակցականլար տա-
լի էվլէքի խաթալարընը թա-
նըյուպ, պու տէֆա Տուժալա մէ-
պուս ինթիլապաթը իշին հա-
ղըրլըգտա տըրլար, Կովկասիա-
տաքի միլլէթտաշլարըմըլըն էք-

սէրի Գօնսթիթիւսիոնէլ-Տէմօկ-
րատ Եանի «Գատէ» թապիր օ-
լընտա շարթիլէ մէնսուպիլէթ
կէօսթէրիյօրլար:

— Եանուտիլէրէ պաղը իմթիւղ
վէրիլմէսինտէն տօլալը իսթիպ-
տատ թալաֆտարը օլան ֆանա-
թիլլէր իսթիլալ գալտրիմագ
թէհտիտինտէ պուլընըյօրլար:
Ֆաղաթ հիւքիւմէնէ պու թէհտի-
տէ քէք էհէմմիլլէթ վէրմէյօր:
պուլընլէ պէրապէր իմթիւա
զաթըն էն էհէմմիլլէթի նօգ-
թալար աուճալա հալլ իտիլ
մէսի միւնասիպ կէօրիլմիլլէ տիր:

— Վլաթիմիր չէհրին մահ-
պուսհանէսինտէն 30 մահպուս
գալընը պուլար պէքիլէրի վէ
մահպուսհանէ տիրէթօրընը պօղ
մուշլար վէ քէվօլլէրլէր վէ տի-
րէթօրըն օտաւընտան գըլմէթ-
լի էշգալարը ալմըշլար, քէղա
թէլէֆօնլարը քէսմիշ օլմալլէ
սէրպէթանէ պիր մաղաղայա կի-
րուպ սիվիլ րօպալար կէյմիլլէր:

— Սօն հալալտիսէ պինաէն,
գաշան մահպուսլարըն 23ը թէք-
րար թուլթուլմուշ վէ պիրիսի գա-
շարքէն վուրուլմուշ:

ԻՐԱՍԻԱ

Սօն բուս-թիւրք մուրարէպէսի
սէմէրէսի օլարաղ, Բուժանիայա
թէրք օլընտա Տօպրուճա էյալէ-
թի 28—29 սէնտէն պէրու Բու-
մանիա հիւքիւմէնիլէնտէն իտարէ
օլմուր իքէն, չիմտիլէ գատար
Սահմանագրուլիւն հաղլարըն-
տան իսթիֆատէ իտէմէյօր Էհա-
լիլին պու պապտա արղու վէ
իսթիլալարը սէմէրէսիլ գալը-
յօր, Եէնի աշըլան մէճիլի մէ-
պուսանտա տալիս Տօպրուճա ի-
շին գանուճ լահիլլէսի զիքր օ-
լմուճալար:

Բուժանիան պու հարէքէթի
սէպէպիլ տէկիլ տիր, Տօպրուճա
էհալիսինտէ ուլահ էհալիսի աղ-
օլտըղընտան, հիւքիւմէն թա-
ղիլգաթլէ պուկար վէ բուժ է-
նասըրընը էն էվլէլ ուլահլան-
տըրմագ վէ էշէրլէրտէն ուլահ
քէօյլիլէր կէթիւրուպ իսքեան
իթմէքտէն սօնրա Սահմանագրու-
լիւն ահքեալընտան Տօպրուճա-
յա տալիս իսթիֆատէ իթաիլէ-
ճէք տիր:

— Օսմանլը Բարիզ էլիլիսի Միւ-
նիւր բալա Պէլիլատտան Պուգրէ-
չէ կիթմիշ օլմալլէ, գրալ Գարօլ
վէ վէլիալտ բրէնս Թէրտինանտ
վէ վիւքիւա իլէ կէրիւշմիլլէ տիր,
գրալ բաշայա վէ քեաթիպինէ
նիշանլար վէրմիշ Միւնիւր բա-
շա Պուգրէչտէն Սթանպօլա կէչ-
միլլէ տիր:

ՀԵՐՍԷՔ-ՊՕՍՆԱ

Քէղա սօն բուս-թիւրք մուհա-
րէպէսինտէն սօնրա Աստրիա
տէօլլէթինէ պէրաի թէսքին
թէրք օլընտա Հէրսէք վէ Պօնա
էյալէհիլլէրինտէ էհալիլին էքսէ-

րիսի սըրպ Եալաւտ սըրպալարա
մէյիլլի տիրլէր, Աստրիա հիւ-
քիւմէնիլ Ուլահլարըն Տօպրու-
ճա տա իթաիլլէրի կիպի էհալիլի
քէք սըրքըշտըրմատա տըր: Սիւ-
պիա էհալիլի Պօնա-Հէրսէքտէ
պուլընտան միլլէթտաշլարընը մու
թաֆաղա իթմէք իսթէյօր, պէլ-
քիտէ պիր իսթիլալ հաղըր-
լայօր, Աստրիա կաղէթալարը
կէլէճէք սէնէ սըրպալար իսթի-
լալ գալտըրաճաղար Եաղիյօր,
վէ պու պէհանէ իլէ հիւքիւմէն
պիր չօք սըրպալարը չու սըրա
գօվմագտա տըր:

ԹԻԻՃՃԱՐԻՅԷ

ՎԱՌՆԱ, Հօկտեմբեր
ՁԱՆԻՐԷ

ՊՈՒՂՏԱԹ			
Վալիս	100 քիւ	10-60/12-80	
Արապա	52-58 լիպ.	7. 10	
ԱՐԲԱ,			
Վալիս	100 քիւ	10. 40/10. 80	
Արապա	42-47 լիպ.	5-80/6	
ԵՈՒՂԱՅ արապա	33/36 լիպ.	4. 20/5.	
»	100 քիւ	11/11.25	
ՁԱՎՏԱՐ արապա	52/57 լիպ.	7/7-20	
ՅԱՍՈՒԼԵՍ արապա	100 քիւ	16/23	
ԴԱՐԻՍԱ	100 քիւ	— հօգ	
Արապա	100 քիւ	հօգ	
ՏՈՐԵ արապա		6. 6/40	
ԳՕԼՕՁ արապա	55-60 լիպ.	12. /14.	
ՄԻՍԻՐ 57-58 լիպ.	արապա	6. 40/7. 00	
»	100 քիւ	9. 20/9. 50	
Կիւնտէ վալիս	40/50 վէ	500—600	
արապա կէլմէքտէ	վալիս	մուճալ-	
լէսի նաթօլէօն	20 ֆր.	արապա	մու-
անլէսի նաթօլէօն	20. 20		

ՊԱՍԼԻԹԷ

Վարնա Բիւցասընտա պապալիլէ մալլէրին պու կիւնքի ֆիլաթը, ալթուճ ֆրանք իլէ:	
ԳԱՀՎԷ	2.10/ 2.25
ՇԷՔԷՐ Նէմէք	87
ՇԷՔԷՐ քէսմէլ	սանտըգ 48
ԲԻՐԻՆԵՃ	Ճէնօլա չուվալը 42.
»	Ֆիլիպէ » 38/50
»	Ինկիլիլ » 32
Բիգօն »	49.
ԿԱՁ Սանտըղը	10 30
ՁԷՅԹԻՆ հաղը քիւ	85—1. 5
ԳՈՒՐՈՒ Իւգիւմ	43. 50
Եուճուրթա	100 ատէթի 7. 50

ՆԵՐԿԻ ՆՈՐ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԹՈՒՍՉՈՒՔ

Ամիսէ մը ի վէր, հաստատուած այս
ներկի գործարանը կը ներկէ ամեն գոյ-
րով բամպակեղէն եւ բրդեղէն առար-
կաներ, եւ մասնաւորապէս քամպակի
մանած ներկելու համար ընդարձակ
տնձնարարութիւններ կը ստանցնէ չա-
փաւոր գնեցող, ինչպէս Ռուսիոյ քի-
նոյնպէս Վառնայի, Ֆիլիպէի եւ ուրիշ
տեղերու վաճառականներ թող հաճին
անգամ մը դիմել մեղ եւ փորձով հաս-
տատել թէ անայլալ եւ մաքուր գոյ-
ներով կը ներկենք եւ յանձնարարու-
թիւնները փութով կը գործադրենք:
Դիմել այս հասցէին
Տ. Ղուկաս Օզանկան
ուրիշ փապոնիլիս ևն.14
Թ Ո Ւ Ս Չ Ո Ւ Ք